

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT

NHỮNG THAY ĐỔI TRONG GIÁ TRỊ VĂN HÓA GIA ĐÌNH
QUẬN LONG BIÊN – HÀ NỘI HIỆN NAY

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CHUYÊN NGÀNH QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT

Giảng viên hướng dẫn: Ths. Nguyễn Thanh Xuân

Sinh viên thực hiện : Lê Thị Trang

Lớp : QLVH 10B

Hà Nội – 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	3
4. Phương pháp nghiên cứu.....	3
5. Đóng góp của đề tài.....	3
6. Bố cục đề tài.....	3

CHƯƠNG I VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH TRONG XÃ HỘI

- 1.1 Khái niệm
- 1.2 Chức năng cơ bản của gia đình
- 1.3 Tầm quan trọng của gia đình trong xã hội
- 1.4 Quan điểm của Đảng và Nhà nước về công tác gia đình

CHƯƠNG 2 THỰC TRẠNG ĐỜI SỐNG GIA ĐÌNH Ở QUẬN LONG BIÊN - HÀ NỘI HIỆN NAY

- 2.1 Khái quát diện mạo cộng đồng dân cư Long Biên – Hà Nội
- 2.2 Vài nét về vùng đất, con người Long Biên trước khi thành lập
- 2.3 Nghiên cứu đời sống gia đình ở cộng đồng dân cư quận Long Biên – Hà Nội hiện nay
 - 2.3.1 Biến đổi về không gian cư trú và kiến trúc nhà ở
 - 2.3.2 Những thay đổi trong quan hệ kinh tế và xã hội ở quận Long Biên – Hà Nội
 - 2.3.3 Tìm hiểu những thay đổi trong giá trị văn hóa gia đình quận Long Biên – Hà Nội hiện nay
 - 2.3.3.1 Môi quan hệ trong gia đình
 - 2.3.3.2 Dòng họ

2.3.3.3 Hình thức thờ cúng trong gia đình

2.3.3.4 Hôn nhân

2.3.3.5 Tang lễ

2.3.3.6 Sinh hoạt cộng đồng

CHƯƠNG 3 GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG XÂY DỰNG GIÁ TRỊ VĂN HÓA GIA ĐÌNH Ở QUẬN LONG BIÊN - HÀ NỘI TRONG ĐIỀU KIỆN XÃ HỘI HIỆN NAY

3.1 Hoàn thiện hệ thống chính sách pháp luật về xây dựng văn hóa gia đình

3.2 Đào tạo và bồi dưỡng nguồn lực trong công tác xây dựng gia đình

3.3 Nâng cao chất lượng công tác xây dựng gia đình văn hóa

3.4 Giáo dục văn hóa, đạo đức gia đình

KẾT LUẬN

TÀI LIỆU THAM KHẢO

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Có thể nói gia đình là vấn đề của mọi dân tộc và thời đại. Đặc biệt trong vài năm trở lại đây, vấn đề gia đình nổi lên như một tiêu điểm trọng yếu được mọi người quan tâm. Không chỉ các quốc gia Châu Á trong đó có Việt Nam đang trải nghiệm một cuộc chuyển mình vĩ đại: thực hiện tiến trình công nghiệp hóa – hiện đại hóa và hội nhập kinh tế quốc tế trong xu hướng toàn cầu hóa với quy mô và tốc độ ngày càng gia tăng. Cố nhiên, những biến chuyển kinh tế - xã hội mạnh mẽ đó không thể không tác động sâu sắc đến thiết chế lâu đời và bền vững song cũng hết sức nhạy cảm với mọi biến đổi xã hội là gia đình.

Gia đình Việt Nam từ truyền thống đến hiện đại có nhiều biến đổi. Sự ảnh hưởng đó là do chịu sự ảnh hưởng nhiều yếu tố cả bên ngoài lẫn bên trong. Có thể thấy rõ nhất là sự thay đổi về cơ cấu gia đình, trong đó bao gồm quy mô gia đình và các quan hệ xã hội trong và ngoài gia đình. Xu hướng hạt nhân hóa gia đình trở nên phổ biến ở Việt Nam hiện nay là do những ưu điểm và lợi thế của nó, đặc biệt là tính phù hợp với thời đại mới. Hội nhập kinh tế làm cho mức sống con người được nâng cao hơn, mỗi thành viên trong gia đình đều luôn cố gắng phát triển kinh tế gia đình và nhằm chăm lo nhu cầu cá nhân nhiều hơn. Gia đình Việt Nam đang vươn tới cuộc sống văn minh, không chỉ đời sống kinh tế phát triển mà đời sống tinh thần cũng trở nên phong phú.

Cùng với sự chuyển biến của xã hội, gia đình Việt Nam hiện cùng tồn tại nhiều giá trị khác nhau, cả những giá trị văn hóa gia đình truyền thống và cả những giá trị văn hóa gia đình hiện đại. Tuy nhiên không phải tất cả những biến đổi đó đều phù hợp với gia đình Việt Nam. Chính sự coi trọng kinh tế, đặt kinh tế lên hàng đầu làm những giá trị tốt đẹp của gia đình xưa bị phai

nhật dần. Những giá trị gia đình như sự hiếu nghĩa, thủy chung cũng đang có những thay đổi mạnh. Ngày nay chức năng đó đang được chuyển giao cho nhà trường, cha mẹ có xu hướng đặt nhiều sự tin cậy cho việc giáo dục con của mình cho trường học. Sống nhanh, nhất là ở những người trẻ tuổi, khiến các thành viên trong gia đình ngày càng gia tăng khoảng cách. Đặc biệt gánh nặng gia đình dường như chuyển dần sang phụ nữ và xu hướng này thể hiện cả ở thành thị lẫn nông thôn.

Gia đình Việt Nam ngày nay đang đứng trước nhiều thách thức. Làm thế nào để gia đình Việt Nam vừa tiếp thu được giá trị tiên tiến của nền văn minh công nghiệp, vừa phát huy được những giá trị, bản sắc tốt đẹp của gia đình truyền thống là vấn đề có ý nghĩa chiến lược vô cùng quan trọng. Long Biên là một quận đang có sự chuyển mình mạnh mẽ về mọi mặt của đời sống. Những thay đổi của kinh tế đã tạo ra nhiều thay đổi về văn hóa – xã hội, về gia đình và hệ giá trị văn hóa gia đình của cộng đồng dân cư nơi đây. Khóa luận được phát triển trên cơ sở nghiên cứu về quá trình chuyển đổi lối sống của một huyện ngoại thành trở thành quận nội thành trên địa bàn Hà Nội, Quận Long Biên – Hà Nội đã được lựa chọn là địa bàn nghiên cứu. Nghiên cứu “Những thay đổi trong giá trị văn hóa gia đình Quận Long Biên – Hà Nội hiện nay” hy vọng sẽ mang lại hiểu biết mới về những thay đổi trong đời sống gia đình ở cộng đồng dân cư quận Long Biên với những thay đổi trong sinh kế, cách ứng xử và đời sống tâm linh.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

- Khẳng định những truyền thống tốt đẹp, tích cực cần được kế thừa và phát huy, đồng thời nêu những yếu tố sai lệch cần loại bỏ để tiến tới xây dựng gia đình văn hóa trong giai đoạn công nghiệp hóa, hiện đại hóa và xu thế toàn cầu hóa.

- Tìm hiểu những thay đổi trong văn hóa gia đình của người dân đô thị.

- Nhận diện được thực trạng biến đổi giá trị văn hóa gia đình ở Quận Long Biên – Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu:

+ Các gia đình đủ mọi thành phần xã hội (không nghiên cứu về hộ gia đình).

+ Chủ yếu loại gia đình hạt nhân và loại gia đình mang tính phụ hệ (không nghiên cứu loại gia đình ở rể hoặc mẫu hệ).

- Phạm vi nghiên cứu:

+ Về không gian và thời gian:

Không gian: Trong phạm vi ranh giới hành chính của Quận Long Biên

Thời gian: Khảo sát, nghiên cứu về những biến đổi trong giá trị văn hóa gia đình Quận Long Biên từ năm 2004 đến nay.

+ Phạm vi chủ đề và phương diện nghiên cứu: những thay đổi trong giá trị gia đình ở Quận Long Biên – Hà Nội.

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp nghiên cứu tài liệu

- Phương pháp phỏng vấn sâu

- Phương pháp quan sát, phân tích tổng hợp

- Phương pháp điều tra

5. Đóng góp của đề tài

- Đóng góp về mặt kiến thức lý luận – thực tiễn về văn hóa gia đình.

- Đóng góp cho công tác xây dựng giá trị văn hóa gia đình ở Quận Long Biên – Hà Nội.

- Bổ sung cho những công trình trước đây đã nghiên cứu về đề tài xây dựng giá trị văn hóa gia đình.

6. Bố cục đề tài

Ngoài phần mở đầu và kết luận, đề tài gồm 3 chương:

Chương 1: Vai trò của gia đình trong xã hội.

Chương 2: Thực trạng đời sống gia đình ở Quận Long Biên - Hà Nội

Chương 3: Giải pháp nâng cao chất lượng xây dựng giá trị văn hóa gia đình ở Quận Long Biên - Hà Nội trong điều kiện xã hội hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh, Hồi ký - Nhớ nghĩ chiều hôm. Nxb Văn nghệ Tp. Hồ Chí Minh. 2003.
2. Chung Á và Nguyễn Đình Tuấn, Nghiên cứu xã hội học. Nxb Chính trị Quốc gia. Hà Nội. 1996.
3. Toan Ánh, Nếp cũ (trong họ ngoài làng). Nxb Trẻ. Tp. Hồ Chí Minh. 2010.
4. Mai Huy Bích, Lối sống gia đình hiện nay. Nxb Phụ nữ. 1997.
5. Ngô Văn Giá, Những biến đổi về giá trị văn hóa truyền thống ở các làng ven đô Hà Nội trong thời kỳ đổi mới. Nxb Chính trị Quốc gia. Hà Nội. 2007.
6. Nguyễn Kiến Giang. Khái niệm về văn hóa gia đình.
7. Từ Giấy, Bữa ăn gia đình. Báo Nhân dân. 1995.
8. Đỗ Huy, Nhận diện một số tác nhân làm chuyển biến lối sống người Hà Nội trong nửa thế kỷ qua. In trong: Tạp chí xã hội học số 1. 2005.
9. Nguyễn Văn Hy, Giáo trình Xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở. Tp. Hồ Chí Minh. 2000.
10. Lê Ngọc Lân và Nguyễn Thanh Tâm, Tìm hiểu một số đặc điểm trong quan hệ gia đình hiện nay. In trong: Tạp chí khoa học về phụ nữ số 1.Tr.4. 1999.
11. Trịnh Duy Luân, Một số biến đổi trong đời sống và diện mạo đô thị hiện nay. In trong: Tạp chí Kiến trúc Việt Nam, số 3/2000. 2000.
12. Đỗ Nguyên Phương (Cb), Giáo trình chủ nghĩa xã hội khoa học. Nxb Chính trị quốc gia. Tr 236. Hà Nội. 2004.
13. Lê Thi, Vai trò của gia đình trong việc xây dựng nhân cách con người Việt Nam. Nxb phụ nữ. Hà Nội. 1997.

14. Võ Văn Thắng, Xây dựng lối sống ở Việt Nam hiện nay (từ góc độ văn hóa truyền thống dân tộc). Văn hóa - Thông tin và Viện Văn hóa. Hà Nội. 2006.
15. Nguyễn Ngọc Tuấn, Những vấn đề kinh tế - xã hội và môi trường vùng ven các đô thị lớn trong quá trình phát triển bền vững. Khoa học xã hội. Hà Nội. 2003.
16. Nguyễn Như Ý (Cb), Đại từ điển tiếng Việt. Nxb VH-TT. Hà Nội. Tr.719. Hà Nội.
17. Bộ VH-TT & DL, Các kiến thức chung về gia đình. Hà Nội. 2008.
18. Bộ Luật Hồng Đức (Quốc Triều hình luật).
19. UBND quận Long Biên, Báo cáo kinh tế xã hội của UBND quận Long Biên năm 2009.
20. Nghiên cứu xã hội học. Nxb Chính trị quốc gia. Tr. 190. 1996.
21. Viện Nghiên cứu văn hóa (2007), Biến đổi văn hóa làng xã trong quá trình đô thị hóa và công nghiệp hóa, đề tài cấp bộ, chưa xuất bản. Hà Nội.
22. Luật hôn nhân và gia đình, Điều 8. 2000.
23. Luật hôn nhân và gia đình số 22/2000/QH10 được Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam khóa X, kỳ họp thứ 7 thông qua ngày 09/06/2000, có hiệu lực thi hành kể từ ngày 01/01/2001.
24. Tuyên bố của Liên hợp quốc về tiến bộ xã hội trong phát triển. 12 - 1948.
25. Văn kiện Đại hội Đảng thời kỳ đổi mới. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2005. Tr. 737.

Cinet.gov.vn

Longbien.gov.vn

Tapchicongsan.org.vn